
Секція 2

СТАНОВЛЕННЯ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Сергій Русланович Абрютін – студент I курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Світлана Андріївна Лубенець** – викладач кафедри
юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ

ЕЛЕКТРОННА ПЕТИЦІЯ: ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Інструмент електронної петиції, який вже давно використовується у багатьох країнах світу, став актуальним і для нашої держави, що підтверджується наступними фактами: на сайт Президента України, за два роки функціонування було подано майже 30 000 петицій [3], до Сумської міської ради близько 500; 5-6 млн. людей в Україні користуються електронними інструментами, прогнозується, що до 2020 р. користувачів буде в три рази більше, про це зазначив президент Фонду Східна Європа В. Лях; за оцінкою ООН, українці піднялися на 45 позицій за розвитком електронної участі громадян за останні два роки та увійшли у топ-35 країн світу за цим показником [3]. Швидкий темп, з яким набирають популярності у громадян України електронні форми демократії, здійснює запит на системне та детальне наукове дослідження вказаної сфери суспільних відносин.

Певні аспекти правового регулювання народної петиції вивчали такі вчені, як Ю. Г. Барабаш, О. В. Петришин, О. Ю. Тодика, Ю. М. Тодика, В. Я. Тацій, В. М. Шаповал та ін. Але у зв'язку із новизною на сьогоднішній день не має фундаментального аналізу правової природи саме електронної петиції.

Конституційно засади інституту електронної петиції регламентуються статтею 40 Конституції України, зміст якої визначається як гарантоване всім право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [1].

Спеціальним нормативно-правовим актом, що більш детально регламентує правову природу електронної петиції є Закон України «Про

звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [2], а саме стаття 23⁻¹, якою було доповнено розділ II Закону № 393/96-ВР на підставі Закону № 577-VIII від 02.07.2015р. До джерел, що затверджують порядок розгляду електронних петицій належать: Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI (Глава 36⁻¹), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України» від 22 липня 2016 р. № 457, Указ Президента України «Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України» від 28.08.2015 № 523/2015, а також локальні нормативно-правові акти прийняті представницькими органами місцевого самоврядування, наприклад, Рішення Сумської міської ради «Про затвердження Положення про порядок подання електронних петицій та їх розгляду органами місцевого самоврядування міста Суми» від 25 жовтня 2017 року № 2692-МР.

Щодо визначення поняття «електронна петиція», то у зв'язку із її новизною доктринальних напрацювань в цьому напрямку практично немає, на законодавчому рівні так само дефініція терміну відсутня, але зміст електронної петиції опосередковано формулюється як право громадян на звернення. Проаналізувавши наукову літературу та Закон України «Про звернення громадян», можна надати наступне визначення: електронна петиція – це офіційне колективне звернення, підтримане законодавчо встановленою кількістю підписів громадян, до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування, яке здійснюється через відповідний офіційний веб-сайт, з будь-яких питань, крім прямо заборонених законом, у формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) чи скарги.

Характеризуючи інститут електронної петиції, доцільно зазначити структуру досліджуваної сфери правовідносин. Одним із елементів структури є суб'єкти правовідносин, які представлені обмеженим колом осіб, що складають вичерпний перелік: громадяни з одного боку та Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування та громадські об'єднання, що здійснюють збір підписів на підтримку електронної петиції з іншого боку.

Коло об'єктів, на відміну від суб'єктів, визначається за допомогою методу негативного врегулювання – «дозволено все, що не заборонено» – звернення можливе з будь-яких питань, окрім заборонених законом: заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганду війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, заклики до вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини.

Зміст правовідносин складає сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків суб'єктів. Громадяни України в даному контексті, з одного боку, мають права: право на звернення з електронними петиціями;

право підпису на підтримку електронної петиції; право отримати відповідь у встановлений законом строк; автор (ініціатор) петиції має право представити електронну петицію на парламентських слуханнях у Верховній Раді України або громадських слуханнях відповідної територіальної громади; з іншого боку, їм належать обов'язки – неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей; автор петиції зобов'язаний нести відповідальність за зміст петиції та його узгодженість з вимогами закону. Відповідні органи державної влади та органи місцевого самоврядування також мають певний обсяг прав і обов'язків, зокрема, до прав належать: право перевіряти електронну петицію на відповідність встановленим вимогам та у разі її невідповідності – право відмовити в оприлюдненні такої петиції; право в межах власної компетенції прийняти рішення щодо реалізації пропозицій, викладених в петиції; а до обов'язків – розглянути електронну петицію, що набрала необхідну кількість підписів на підтримку та надати обґрунтовану відповідь в установленому законом порядку і в установлені строки. Крім того, зазначені органи державної і муніципальної влади та громадські об'єднання під час збору підписів на підтримку електронної петиції зобов'язані забезпечити: безоплатність доступу та користування інформаційно-телекомунікаційною системою, за допомогою якої здійснюється збір підписів; електронну реєстрацію громадян для підписання петиції; недопущення автоматичного введення інформації, у тому числі підписання електронної петиції, без участі громадянина; фіксацію дати і часу оприлюднення електронної петиції та підписання її громадянином[2].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що електронна петиція є самостійним правовим інститутом, який являє собою сукупність правових норм, що регулюють певну сферу однорідних суспільних відносин, які виникають у результаті реалізації громадянами права на колективне звернення до органів державної та муніципальної влади через офіційний веб-сайт.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>
2. Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>
3. С. Закірова, Електронні петиції в Україні: досягнення і проблеми дворічного досвіду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuvip.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2992:elektronni-petitsiji-v-ukrajini-dosyagnennya-i-problemi-dvorichnogo-dosvidu&catid=8&Itemid=350